

Evlilik Terapisi için Başvuran Çiftlerin Evlilik Doyumu ve Evlilik Terapisiyle Hakkındaki Görüşleriyle İlişkili Etmenler

Factors Related to Marital Satisfaction and Views About Marital Therapy in Couples Applying for Marital Therapy

Mehmet Eskin¹

¹Prof.Dr., Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Aydın

ÖZET

Amaç: Tedavi için başvuran çiftlerin evlilik doyumları ve çift terapisiyle ilgili beklenti ve görüşleriyle ilişkili etmenleri incelemektir. **Yöntem:** Çiftler sosyodemografik, evlilik ve klinik özellikler ile şiddet, tedavinin başarı şansı ve gösterebilecekleri çaba, evlilik doyumu, iletişimde sıkıntılar ve ruhsal sorunlarla ilgili soru ve ölçümler içeren bir anket formunu doldurdu. Veriler Ki-kare, t-testi, Pearson momentler çarpımı bağıntı katsayısı ve çoklu regresyon analizi kullanılarak çözümlenmiştir. **Bulgular:** Evlilik tedavisinin başarı şansı %66 ve terapide gösterilebilecek çabanın miktarı %81 olarak belirlendi. Şiddet sayısı hem kadın hem de erkeklerin evlilik doyumunu azaltırken, çocuk sahibi olma erkeklerin, geç evlenme ise kadınlarınkini arttırmaktadır. İletişimde eşin olumsuz davranışları erkeklerin, korku ise kadınların evlilik doyumlarını azaltmaktadır. Yüksek evlilik doyumu erkeklerin tedavinin başarı şansına ilişkin algılarını arttırırken, evlilik sorunlarını eşlerine atfetmeleri azaltmaktadır. İletişimde korku kadınların tedavinin başarı şansına ilişkin algılarını azaltmaktadır. Evlilik doyumu erkeklerin terapide gösterebilecekleri çabanın miktarını arttırmaktadır. Tedavinin başarı şansını yüksek görme ve evlilik sorunlarını eşlerine bağlama kadınların terapide gösterebileceklerini düşündükleri çabanın miktarını arttırırken şiddet azaltmaktadır. **Sonuç:** Şiddet, iletişim, evlenme yaşı, çocuk sahibi olup olmama ve evlilik sorunlarına ilişkin atıflar, evlilik doyumu katılımcıların tedavinin başarı şansı ve gösterebilecekleri çabanın düzeyiyle ilgili algılarını etkilemektedir. Bu yüzden tedaviye başvuranların değerlendirilmesi ve tedavilerinin planlanmasında sözü edilen etmenlerin göz önünde bulundurulması yararlı olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Evlilik terapisi, iletişim sorunları, atıflar, şiddet, evlilik doyumu, beklentiler, çaba.

(*Klinik Psikiyatri 2012;15:226-237*)

SUMMARY

Objectives: To investigate factors related to marital satisfaction and views about marital therapy in couples applying for treatment. **Method:** 34 couples filled in a questionnaire containing questions about sociodemographic-clinical-marital features and participants' expectations from and their anticipated level of effort in marital therapy as well as measures of marital satisfaction, communication problems and mental health. Chi-square, t-test, Pearson product moment correlation coefficient and multiple regression analyses were used to analyze the data. **Results:** The success of marital therapy was estimated to be 66% and the amount of effort as 81%. While violent events decreased both men's and women's marital satisfaction, having child(ren) for men and marrying at an older age for women increased marital satisfaction. Spouses' negative behaviors in communication reduced men's and fear reduced women's marital satisfaction. While marital satisfaction increases men's perceived efficacy of marital therapy, attributing marital problems to their spouses decreases it. Fear in communication reduce women's perceived efficacy of marital therapy. Marital satisfaction increases men's anticipated level of effort in therapy. While perceived efficacy of treatment and attributing marital problems to husband increase women's anticipated levels of effort in therapy, having experienced marital violence decreases it. **Conclusion:** Violence, communication, age of marriage, having child(ren) or not, attribution of marital problems and marital satisfaction influence participants' perceptions of the efficacy of treatment and the anticipated levels of effort in therapy. Therefore, these factors should be taken into account for the assessment and treatment planning of persons applying for marital therapy.

Key Words: Marital therapy, problems in communication, attributions, violence, expectations, effort.

GİRİŞ

Toplumun en küçük ve en önemli yapı taşı olan aile, yetişkin iki kişi arasındaki hukuki boyutu olan bir gönül sözleşmesiyle oluşmaya başlar. Aileyi oluşturan bireylerin mutluluğu ve sağlıklı gelişimleri sözü edilen gönül sözleşmesinin devam edip etmemesine bağlıdır. Türkiye İstatistik Kurumunun resmi verilerine göre ülkemizdeki hukuk temelli gönül birlikteliklerinin boşanma ile sonuçlanması her yıl artış göstermektedir. Örneğin, her 1000 nüfus başına düşen boşanma sayısı 2007 senesinde 1.34 iken bu sayı 2008'de 1.40'a, 2009 senesinde ise her 1000 nüfus başına 1.59 boşanmaya yükselmiştir (TÜİK 2011).

Toplumumuzda aile içinde kadına yönelik şiddetin yoğun ve önemli bir sosyal sorun olduğu bilinen bir gerçektir. Bilimsel çalışmalardan elde edilen bulgulara göre evlilik ilişkisinde yaşanan şiddet olayları eşlerin evliliği sonlandırma kararlarında etkili olmaktadır (Celbiş ve Gökdoğan 2005, Erbek ve ark. 2004, Oral ve ark. 1997, Uçan 2007). Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından ülkemiz genelinde yapılan bir çalışmanın sonuçları kadına yönelik şiddetin yaygınlığının yüksek olduğunu göstermektedir. Bulgular ülke genelinde yaşamın herhangi bir döneminde kadınların %39'unun fiziksel şiddete, %15'inin de cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Kadına yönelik şiddet kırdı kenttekenden daha yüksektir (KSGM 2009). Manisa kırsalında 15-49 yaş evli 225 kadınla yapılan bir çalışmada aile içi şiddet gördüklerini belirtenlerin oranı %32.9 olarak bulunmuştur (Özyurt ve Deveci 2011). Schumacher ve Leonard (2005) 634 evli çiftle yaptıkları boylamsal bir çalışmada hem sözel hem de fiziksel şiddetin daha sonraki fiziksel şiddetin yordayıcıları olduğunu bulmuşlardır.

Evliliklerin boşanma ile sonuçlanmasının en önemli nedenlerinden biri, eşlerin evlilik uyum ve doyumlarının azalması veya olmamasıdır. Evlilik doyumu çiftlerin evlilik ilişkisinden duydukları mutluluk olarak tanımlanmaktadır (Halat ve Hovardaoğlu 2010). İleriye dönük 21 yıllık bir izlem çalışmasının sonuçlarına göre, evlilik ilişkisindeki kötüleşme hem annenin hem de çocukların ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Annenin yeniden evlenmesi kendisinin depresyon düzeyini azaltsa

da, çocukları artarak devam etmektedir (Clavarino ve ark. 2011). Evlilik doyumunda eşlerin kişisel ve ilişkisel özellikleri önemli rol oynamaktadır. Alanyazın, eşlerden birindeki depresyon ve anksiyetenin evlilik doyumlarını azalttığını göstermektedir (Caughlin ve ark. 2000, Kronmüller ve ark. 2011, Renshaw ve ark. 2010).

Evliliklerde hem ilişki doyumunu azaltan hem de şiddeti körükleyen en önemli etken eşler arası iletişim sorunlarıdır. Evlilik terapisi için başvuran çiftlerle yapılan araştırma bulguları iletişimde yaşanan sıkıntıların en sık karşılaşılan sorun olduğunu göstermektedir (Litzinger ve Gordon 2005, Miller ve ark. 2003). Eşlerdeki savunmacılık, inatçılık ve ilişkiden kaçınma davranışları, iletişimi olumsuz etkileyen unsurlardır (Gottman ve Krokoff 1989). Burleson ve Denton (1997) evlilikte eşlerin iletişim becerilerinin evlilik doyumunu için önemli olduğunu belirtmektedir. İletişim becerileri yeterli olan eşler, evliliklerinden haz almaktadırlar. Eşlerin iletişim becerilerindeki yetersizlikler sadece evlilik doyumunu değil, boşanmaların da en önemli nedenidir. İnsanların boşanma nedenleriyle ilgili algılarını araştıran Cleek ve Pearson (1985) iletişim sorunlarının en önemli boşanma nedeni olarak görüldüğünü belirtmektedirler.

Evlilik veya çift terapisi eşler arasındaki ilişkisel sorunların aşılmasında kullanılan bir sağaltım yöntemidir. Çift terapisi uzun bir geçmişe sahip bir tedavi yaklaşımıdır (Gurman ve Fraenkel 2002). Bilimsel çalışmalar evlilik sorunlarının azaltılmasında bu terapi türünün etkili olduğunu göstermektedir (Dunn ve Schwebel 1995, Stith ve ark. 2003). Örneğin çift terapisi, evliliklerinde sorun yaşayan eşlerin depresyonunu azaltmada ilaç tedavisinden daha etkilidir (Leff ve ark. 2000). Toplumumuzda boşanmaların artmakta olması ruhen sağlıklı nesillerin yetişeceği mutlu ailelerin sayısının azalması olarak da kabul edilebilir. Ülkemizde evlilik ilişkisiyle ilgili araştırmaları gözden geçiren Güney (2011), çalışmaların genellikle iyi eğitim görmüş kentli örneklerle yapıldığına dikkat çekmektedir. Bu yüzden, eğitim seviyesi görece düşük, büyük şehirlerin dışında ve kırsal kesimde evlilik sorunu yaşayan kimselerle yapılacak bilimsel çalışmalara gereksinim vardır.

Eşler arası çatışmaları çözüme kavuşturmayı hedefleyen çift terapisiyle (Akdemir ve ark. 2006) ilgili

bilimsel çalışmalara olan gereksinim ortadadır. Eşler arası ilişki sorunları nedeniyle yardım arayan çiftlerle yapılan bilimsel çalışmalar konuyu hem anlamaya hem de yapılacak sağaltım uygulamalarına dönük önemli ipuçları verebilir. İnsanların evliliklerinden aldıkları doyum, ilişkilerini sürdürmelerinin önemli bir göstergesidir. Öte yandan, evlilik ilişkisindeki sorunlar nedeniyle yardım arayan çiftlerin çift terapisi hakkındaki görüşleri ve algıları tedavinin başarısı konusunda önemli ipuçları sağlayabilir. Söz konusu görüş ve algılar arasında, danışanın terapinin olumlu sonuçlar vereceğiyle ilgili beklentisi önemlidir. Alanyazın bulguları danışanların terapiyle ilgili olumlu beklentilerinin tedaviyi olumlu etkilediğini göstermektedir (Prochaska ve Norcross 2003). Yukarıda sözü edilen görüşlerden hareketle bu çalışmanın amacı: (1) ilişki sorunu için yardım arayan çiftlerin evlilik doyumları, (2) evlilik terapisiyle ilgili beklenti düzeyleri, (3) evlilik terapisinde gösterebileceklerini düşündükleri çaba ve (4) bunlarla ilişkili etmenleri araştırmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmaya Kasım 2001 ile Şubat 2005 tarihleri arasında Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalına evlilik terapisi veya danışmanlığı için başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 34 evli çift katılmıştır. Yaşları 23 ile 72 arasında değişen katılımcıların sosyodemografik, evlilik, klinik ve evlilik tedavisiyle ilgili görüşleri Tablo 3'te verilmektedir. Kadınlar erkeklerden daha gençtir, $t(66) = 2.43, p < 0.05$. Kadın ve erkekler arasında eğitim durumu, çocuğı olup olmama, oturlan evin mülkiyeti ve ailenin gelir durumu açısından fark yoktur. Çocuğı olan katılımcıların en fazla 3 çocukları bulunmaktadır ve çocukların yaşları 1 ile 30 arasında değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için sekiz bölümden oluşan bir anket formu kullanıldı. Söz konusu bölümler şöyledir:

Sosyodemografik Bilgiler

Bu bölümde katılımcılardan genel demografik özellikleri ve evlilikleriyle ilgili olmak üzere iki bölümde yöneltilen soruları yanıtlamaları istenmiştir. İlk bölümde, cinsiyet, yaş, öğrenim durumları (eğitim yılı), çalışma durumu (çalışıyor = 1, çalışmıyor = 0), çocuk olup olmadığı (var = 1, yok = 0), ve ailelerinin gelir durumlarını nasıl gördükleri ile ilgili sorular soruldu. Katılımcılardan ailelerinin gelir durumu iyi (1), orta (2) ve kötü (3) seçenekleri arasında değerlendirmeleri istenmiştir.

Evlilik Özellikleri

Bu bölümde, evlenme şekli (anlaşarak = 0, görücü usulü=1), evlenme yaşı, evlenmeden önceki tanışıklık süresi (ay olarak), evlilik süresi (yıl olarak), kaçınıcı evlilikleri olduğu ve daha önce hiç ayrılıp ayrılmadıkları (ayrıldı =1, ayrılmadı =0) soruldu.

Klinik özellikler

Katılımcılara daha önce evlilik sorunlarının çözümü için bir psikolog veya psikiyatriste gidip gitmedikleri ve sağaltım için başvurmanın kimin fikri olduğu soruldu. Tedaviye gelme fikrinin kime ait olduğunu öğrenmek için katılımcılara kendimin, eşimin, her ikimizin ortak ve başka birinin fikriydi gibi dört seçenek sunulmuştur.

Evlilik tedavisinin başarı şansı ve katılımcıların bu yönde gösterebilecekleri çaba

Katılımcılardan evlilik terapisiyle sorunların çözüme kavuşma şansını ve bunun için gösterebilecekleri çabayı 100 üzerinden değerlendirmeleri istendi.

Evlilikte şiddet

Bu bölümde katılımcılara evliliklerinde hiç şiddetin olup olmadığı (oldu=1, olmadı=0) soruldu. Olduysa, katılımcılara fiziksel şiddet, hakaret, cinsel ilişkiye zorlama, dikkate almama/tepkisizlik, çocuk gibi görme, özgürlüğü kısıtlama olmak üzere 6 maddelik bir liste verilmiş ve evliliklerindeki şiddet türünü/türlerini belirtmeleri istenmiştir. İşaretlenenler 1 işaretlenmeyenler 0 olarak kodlanmıştır. Altı maddeye verilen yanıtlar toplanarak 0

Tablo 1. Evlilik sorunlarının ortaya çıkmasıyla ilgili atıfların faktör analizi

Faktör/Madde/Öz-değer	Faktör Yüğü
Faktör I. Eşin rolü (öz-değer = 1.68)	
Bence evlilikle ilgili sorunlarımızın ortaya çıkışında benim rolüm	-0.88
Bence evlilikle ilgili sorunlarımızın ortaya çıkışında eşimin rolü	0.85
Faktör II. Ekonomik-çalışma şartlarının rolü (öz-değer = 1.48)	
Bence evlilikle ilgili sorunlarımızın ortaya çıkışında ekonomik şartların rolü	0.73
Bence evlilikle ilgili sorunlarımızın ortaya çıkışında işimin rolü	0.70
Bence evlilikle ilgili sorunlarımızın ortaya çıkışında eşimin işinin rolü	0.57
Faktör III. Diğerlerinin rolü (öz-değer = 1.10)	
Bence evlilikle ilgili sorunlarımızın ortaya çıkışında çocuklarla ilgili sorunların rolü	0.68
Bence evlilikle ilgili sorunlarımızın ortaya çıkışında diğer kişilerin rolü	0.54

Tablo 2. İletişimsel sıkıntıların faktör analizi

Faktör/Madde/Öz-değer	Faktör yükü
Faktör I. Eşin olumsuz davranışları (öz-değer = 5.07)	
Eşim beni dikkate almıyor	0.84
Eşim beni dinlemiyor	0.78
Eşim duygu ve isteklerimi bilmek bile istemiyor	0.76
Eşim endişelerimi ciddiye almıyor	0.75
Eşim söylediğim şeyleri çarpıtarak anlıyor	0.73
Eşim beni anlamıyor	0.71
Eşim beni sürekli eleştiriyor	0.64
Faktör II. İletişimde korkular (öz-değer = 1.50)	
Eşime duygularımı açamıyorum	0.93
Eşime sorunlarımı açamıyorum	0.90
Eşimden bir şey istemekten korkuyorum	0.59

ile 6 arasında değişen bir şiddet puanı elde edilmiştir.

Evlilik sorunlarıyla ilgili atıflar

Bu bölümde katılımcılara evlilik sorunlarının neden ortaya çıktığı ile ilgili düşünceleri ile ilgili 7

madde (Örnek: "Bence evlilikle ilgili sorunlarımızın ortaya çıkışında benim") rolüm verildi ve bunları "Hiç yok=0" ile "Aşırı=4" arasında değişen 5 puanlı Likert ölçeği ile değerlendirmeleri istendi. Söz konusu maddelerin nasıl öbeklendiğini görmek için ana bileşenler yöntemini ve varimax dönüşümlü faktör çözümlemesi yapıldı. Çözümleme sonucu öz-değeri 1'den büyük ve toplam varyansın %60.85'ini açıklayan toplam üç faktör elde edildi. Faktör adları, faktör öz-değerleri ve madde faktör yükleri Tablo 1'de verilmektedir. İlk faktörde yükü eksi olan madde tersine çevrilerek ve toplam puan madde sayısına bölünerek faktör puanları hesaplandı. Böylece faktör puanları 0 ile 4 arasında değişti ve yüksek puan faktörde yer alan maddelerin içeriklerinin etkisini gösterdi.

Evlilik doyumu

Evlilik doyumunu ölçmek için Deiner, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen altı maddelik yaşam doyumu ölçeğinin maddeleri evlilik doyumunu ölçecek şekilde araştırmacı tarafından değiştirilerek kullanıldı. Maddelerdeki "hayatım" sözcüğü "evliliğim" olarak değiştirildi. Örneğin, "Hayatım birçok yönlerden idealimdekine yakın" maddesi "Evliliğim birçok yönlerden idealimdekine yakın" olarak değiştirildi. Katılımcılardan her maddede ifade edilen fikre ne ölçüde katıldıklarını "Hiç katılmıyorum=1" ile "Tamamen katılıyorum=5" arasında değişen 5 puanlı bir likert

Tablo 3. Katılımcıların sosyodemografik, evlilik, klinik ve evlilik tedavisiyle ilgili görüşleri

Değişkenler	Toplam		Kadın		Erkek	
	n (%)	Ort. (SS*)	n (%)	Ort. (SS*)	n /(%)	Ort. (SS*)
Cinsiyet	68 (100)		34 (50)		34 (50)	
Yaş	39 (8.9)		36.4 (8.5)		41.5 (8.8)	
Eğitim (okul yılı)	11.6 (3.3)		11.4 (3.7)		11.8 (2.9)	
Çocuğu olanlar	58 (85.3)		29 (85.3)		29 (85.3)	
Oturdıkları ev	Kendi evleri	27 (39.7)	14 (41.2)	13 (38.2)		
	Kira	33 (48.5)	16 (47.1)	17 (50.0)		
	Başkasına ait (anne-baba vb)	8 (11.8)	4 (11.8)	4 (11.80)		
Ailenin gelir durumu	İyi	19 (27.9)	9 (27.3)	10 (30.3)		
	Orta	47 (69.1)	24 (72.7)	23 (69.7)		
	Kötü	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)		
Evlenme yaşı (yıl)	24.7 (4.7)		22.1 (3.4)		27.2 (4.4)	
Evlenme şekli	Anlaşarak	42 (61.8)	21 (61.8)	21 (61.8)		
	Görücü usulü	26 (38.2)	13 (38.2)	13 (38.2)		
Evlenmeden tanışma süresi (ay)	15.4 (22.1)		16.2 (23.9)		14.6 (20.5)	
Evlilik süresi (yıl)	13.8 (9.4)		13.8 (9.5)		13.8 (9.5)	
Kaçınıcı evliliği	İlk	65 (95.6)	33 (97.1)	32 (95.6)		
	İkinci	3 (4.4)	1 (2.90)	2 (4.4)		
Daha önce ayrılmış olanlar	27 (39.7)		14 (41.2)		13 (38.2)	
Psikolog/psikiyatriste gitme	Evlilik sorunu nedeniyle	26 (38.2)	17 (50.0)	9 (26.5)		
	Başka bir sorun nedeniyle	19 (27.9)	13 (38.2)	6 (17.6)		
Tedaviye gelme fikri	Kendi fikri	20 (29.4)	16 (47.1)	4 (11.8)		
	Eşin fikri	14 (20.6)	3 (8.8)	11 (32.4)		
	İkimizin ortak fikri	25 (36.8)	10 (29.4)	15 (44.1)		
	Başka birinin fikri	9 (13.2)	5 (14.7)	4 (11.8)		
Evlilikte şiddet oldu	51 (75)		26 (76.5)		25 (73.5)	
Evlilikteki şiddetin türü	Fiziksel şiddet	29 (56.9)	15 (57.7)	14 (56.0)		
	Hakaret	38 (74.5)	21 (80.8)	17 (68.0)		
	Cinsel ilişkiye zorlama	12 (23.5)	8 (30.8)	4 (16.3)		
	Dikkate almama/tepkisizlik	29 (56.9)	20 (76.9)	9 (36.0)		
	Çocuk gibi görme	14 (27.5)	8 (30.8)	6 (24.0)		
	Özgürlüğü kısıtlama	23 (45.1)	15 (57.7)	8 (32.0)		
Evlilik terapisinin başarı şansı	66 (23.2)		64 (21.9)		68 (24.7)	
Terapide gösterebilecekleri çaba	81 (19.5)		78 (22.1)		84 (16.3)	

*SS = Standart sapma

ölçeğini kullanarak belirtmeleri istendi. Yapılan ana bileşenler yöntemi altı maddenin tek bir faktör altında toplandığını gösterdi. Altı maddeye verilen yanıtlar toplanarak 6 ile 30 arasında değişen bir evlilik doyumu puanı hesaplandı. Yüksek puan yüksek evlilik doyumuna işaret etmektedir. Bu araştırmada evlilik doyumu ölçeğinin güvenilir bir ölçek olduğu ($\alpha=0.89$) bulundu.

Eşle iletişimde sıkıntılar soru formu

Katılımcıların eşleriyle iletişimlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından tasarlanan 10 maddelik eşle iletişimde sıkıntılar adlı bir soru formu kullanıldı. Katılımcılar her maddeyi "Hiç katılmıyorum=1" ile "Tamamen katılıyorum=5" arasında değişen 5 puanlı bir Likert ölçeğini kullanarak değerlendirmişlerdir. Ana bileşenler yöntemi ve varimax dönüşümü kullanılarak yapılan faktör analizi sonucuna göre 10 maddenin öz-değeri 1'den büyük ve toplam varyansın %65.68'ini açıklayan toplam iki faktör altında kümelendiği görüldü. Her faktörde toplanan maddelere verilen yanıtlar toplanmak ve madde sayısına bölünmek suretiyle eşin olumsuz davranışları ve iletişimde korkular adlı iki faktör puanı hesaplandı. Bu şekilde faktör puanları 1 ile 5 arasında değişmekte ve yüksek puan iletişimde fazla sıkıntıya işaret etmektedir. Eşle İletişimde Sıkıntılar Soru Formunun iç-tutarlık güvenilirlik katsayısı ($\alpha=0.89$) olarak bulundu.

Ruhsal sorunlar

Katılımcıların ruhsal sorunlarını belirlemek için ruhsal belirti tarama listesi (SCL-90-R) kullanıldı (Derogatis 1977). Toplam 90 maddeden oluşan SCL-90 psikiyatrik tarama amaçlı kullanılan ve kişinin yaşadığı ruhsal sıkıntıları ölçen bir ölçüm aracıdır. Dağ (1991) tarafından Türkçe'ye çevrilen SCL-90'nın yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada da SCL-90'nın iç tutarlık güvenilirlik katsayısı ($\alpha=0.97$) olarak bulundu.

İşlem Yolu

Katılımcılar Adnan Menderes Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları polikliniğine evlilik sorunları nedeniyle başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul eden 34 evli

çiftten oluşmuştur. Katılımcılar ya araştırmacıya doğrudan başvurdu ya da poliklinikten yönlendirildi. Katılımcılara araştırmacının amacı, kapsamı ve kendilerinden beklenenler anlatılarak katılmak isteyip istemedikleri sorularak araştırma kapsamında kendilerinden anketi doldurmaları istendi. Katılmayı kabul edenler bir bilgilendirilmiş onam formunu imzaladıktan sonra anketi doldurmuşlardır. Katılımcılara araştırmaya katılıp katılmama kararlarının görüşmelerini etkilemeyeceği bildirilmiştir. Sorulan katılımcılardan katılmayı kabul etmeyen olmadı. Katılımcı eşler anketi birbirlerini etkilemeyecek şekilde ayrı odalarda doldurdu.

Sayımsal Çözümleme

Veriler SPSS-9 programı kullanılarak çözümlendi. Grup karşılaştırmalarında t-testi ve Ki-kare testi yöntemleri kullanıldı. Evlilik sorunlarının ortaya çıkmasına yönelik atıflar ve iletişimsel sıkıntıların faktör yapılarını incelemek için varimax dönüşümlü ana bileşenler yöntemi kullanıldı. Evlilik doyumu, evlilik terapisiyle sorunların çözüme kavuşma şansı ve katılımcıların bu yönde gösterebileceklerini düşündükleri çabanın miktarı ile diğer değişkenler arasındaki bağıntı katsayıları Pearson momentler çarpımı yöntemi ile hesaplandı. Katılımcıların evlilik doyumu, evlilik tedavisiyle sorunlarının çözülme şansı ve bu yönde gösterebilecekleri çabayla ilgili algılarının yordayıcılarını belirlemek için çoklu regresyon yöntemi kullanıldı. Çoklu regresyon çözümlemesi öncesi bu üç bağımlı değişkenle diğer değişkenler arasındaki bağıntı katsayıları hesaplandı (Tablo 4). Katılımcı sayısının az olması nedeniyle bir bağımlı değişkenle $p<0.30$ düzeyinde anlamlı bir ilişkisi olan değişken regresyon analizine alındı. Katılımcıların evlilik tedavisiyle sorunlarının çözüme kavuşma şansına ilişkin algıları bu yönde gösterebileceklerini düşündükleri çaba ile nedensellik açısından ilgisiz görüldüğü için evlilik doyumuyla ilgili regresyon çözümlemesine alınmadı. Aralarındaki nedensellik gözetilerek katılımcıların evlilik terapisinin başarı şansının yordanan değişken olarak yapılan regresyon çözümlemesine bu yönde gösterebilecekleri çaba algısı yordayıcı değişkenler arasına alınmadı. Ancak katılımcıların evlilik tedavisinin başarısıyla ilgili algıları gösterebilecekleri çabayla ilgili regresyon çözümlemesine alındı.

Tablo 4. Kadın ve erkeklerin atıflar, iletişim, evlilik doyumu ve ruhsal sıkıntı puanları

Değişken	Kadın		Erkek		t*
	Ort.	ss	Ort.	ss	
Atıflar					
Eşin rolü	2.65	0.86	2.41	0.68	1.25
Ekonomik/çalışma koşullarının rolü	1.23	0.82	1.32	0.69	0.53
Diğerlerinin rolü	1.82	0.89	1.66	0.78	0.80
İletişim					
Eşin olumsuz davranışları	3.59	0.88	3.19	0.91	1.82
Korkular	2.83	1.16	2.86	0.90	0.11
Evlilik doyumu	16.85	5.56	17.48	5.75	0.46
Ruhsal sıkıntı	1.41	0.63	1.01	0.53	2.89**

*serbestlik derecesi hepsi için 66; ** p < 0.01.

BULGULAR

Katılımcıların sosyodemografik, evlilik, klinik özellikleri ve evlilik tedavisiyle ilgili görüşleri Tablo 3'te verilmektedir. Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların çoğu anlaşarak evlenmiş, kadınlar erkeklerden daha erken yaşta evlenmiş [$t(66)=5.44$, $p<0.001$], çoğunun halihazırdaki evlilikleri ilk evlilikleri, çoğunun daha önce evlilik veya başka bir sorun için profesyonel yardım aramış ve çoğunun tedaviye başvurmada ortak kararlar hareket etmiştir. Daha önce evlilik sorunu için profesyonel yardım arama kadınlar arasında erkeklerden daha yaygındır, $\alpha_2=4.0$, $df=1$, $p<0.05$. Çoğunluk evliliklerinde şiddetin olduğunu belirtmiş ve hakaret, dikkate almama/tepkisizlik, fiziksel şiddet ve özgürlüğün kısıtlanması en yaygın şiddet türleri olarak bildirilmiştir. Eşlerinin kendilerini dikkate almadığını/tepkisiz kaldığını belirten kadınların oranı bunu belirten erkeklerden daha fazladır, $\alpha_2=8.70$, $df=1$, $p<0.01$. Katılımcılar tedavi ile sorunlarının çözüme ulaşma şansını bunun için gösterebilecekleri çabadan daha düşük görmüşlerdir.

Kadın ve erkeklerin evlilikle ilgili sorunların ortaya çıkmasına yönelik atıfları, eşle iletişimde sıkıntıları, evlilik doyumu ve ruhsal sıkıntı puanları Tablo 4'te verilmektedir. Atıflar, iletişim sıkıntıları ve evlilik doyumu puanları açısından iki cinsiyet arasında istatistiksel anlamlı bir fark yokken, kadınların SCL-90 genel belirti indeksi puanının erkeklerinkinden yüksek olduğu bulundu.

Evlilik doyumu, çift terapisi ile sorunların çözüme kavuşma şansı algısı ile evlilik-terapisinde çiftlerin gösterebileceklerini düşündükleri çaba ve olası yordayıcı değişkenler arasındaki bağıntı katsayıları Tablo 5'te verilmektedir. Tabloda görüldüğü gibi, kadınların evlilik doyumuyla on dört, evlilik tedavisinin başarı şansı ile sekiz ve bu yönde gösterebilecekleri çabayla on değişken $p<0.30$ düzeyinde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Erkeklerin evlilik doyumuyla 8, evlilik tedavisinin başarı şansı ile 10 ve tedavide gösterebileceklerini düşündükleri çabayla 9 değişken $p<0.30$ anlamlılık düzeyinde ilişkili olduğu bulundu.

Kadın ve erkeklerin evlilik doyumlarının yordayıcılarını belirlemek için yapılan iki ayrı çoklu regresyon analizinin sonuçları Tablo 6'da verilmektedir. Tabloda görüldüğü gibi erkekler için evlilik doyumunu eşle iletişimde eşin olumsuz davranışları ve toplam şiddet puanı olumsuz yönde, çocuğun olması ise olumlu yönde etkilemektedir. Üç değişkenin doğrusal bileşeni evlilik doyumundaki değişimin (varyansın) %59'unu açıklamaktadır. Toplam şiddet puanı ve eşle iletişimde korku kadınların evlilik doyumlarını olumsuz yönde etkilerken geç evlenme olumlu yönde etkilemektedir. Üç değişkenin doğrusal bileşeni kadınların evlilik doyumundaki değişimin %58'ini açıklamaktadır.

Kadın ve erkeklerin evlilik tedavisinin sorunlarını çözebilme şansına ilişkin algılarının yordayıcıları Tablo 7'de verilmektedir. Erkeklerin evlilik doyum-

Tablo 5. Kadın ve erkek katılımcıların evlilik doymu, sorunlarının çözülme şansı ve bunun için gösterebilecekleri çaba ile ilişkili olan etmenler

Değişken	Kadın			Erkek		
	Doyum	Şans	Çaba	Doyum	Şans	Çaba
Atıflar						
Eşin rolü	-0.36*	-0.06	0.47*	-0.44*	-0.52*	-0.29*
Ekonomik/çalışma koşullarının rolü	-0.12	-0.09	-0.30*	-0.17	0.16	0.06
Diğerlerinin rolü	-0.23*	0.13	0.25*	-0.09	-0.22*	-0.12
İletişim						
Eşin olumsuz davranışları	-0.58*	-0.26*	0.02	-0.61*	-0.49*	-0.43*
Korkular	-0.48*	-0.45*	-0.20*	-0.40*	-0.39*	-0.24
Ruhsal sıkıntı	-0.06	-0.01	-0.14	-0.03	-0.06	-0.15
Evlilik doymu	-----	0.43*	0.22*	-----	0.56*	0.48*
Şans	0.43*	-----	0.49*	0.56*	-----	0.70*
Çaba	0.22*	0.49*	-----	0.48*	0.70*	-----
Çalışma durumu**	0.01	-0.17	-0.08	-0.17	0.34*	0.29*
Çocuk**	-0.22*	-0.02	0.04	0.26*	0.40*	0.15
Evlilikte şiddet**	-0.57*	-0.35*	-0.30*	-0.31*	-0.02	-0.20*
Şiddet puanı	-0.59*	-0.36*	-0.23*	-0.44*	-0.10	-0.24*
Ailenin geliri	-0.10	-0.09	0.07	0.12	0.34*	0.03
Evlenme şekli**	-0.21*	-0.12	0.20*	0.15	0.39*	0.09
Ayrılıp ayrılmama**	-0.25*	-0.01	-0.08	0.10	-0.03	-0.12
Evlenme yaşı	0.45*	0.09	-0.06	0.07	0.10	0.28*
Evlilik öncesi eşi tanıma süresi	0.29*	0.28*	-0.01	0.02	0.10	0.13
Yaş	-0.10	-0.10	0.15	-0.01	-0.02	-0.14
Eğitim	0.10	0.14	-0.06	-0.07	-0.05	0.02
Evlilik süresi	-0.23*	-0.15	0.08	-0.04	-0.08	-0.22*
Psikolog/psikiyatriste gitme**	-0.17	-0.21*	-0.23*	-0.17	-0.05	-0.11

*p < 0.30; ** nokta-çift serili bağıntı katsayısı

larının yüksek olması evlilik tedavisinin başarı şansına ilişkin algılarını artırırken, evlilik sorunlarının ortaya çıkmasını eşlerine atfetmeleri bu şans algılarını azaltmaktadır. İki değişkenin doğrusal bileşeni, erkeklerin evlilik sorunlarının tedaviyle çözülebileceği ile ilgili görüşlerindeki değişimin %41'ini açıklamaktadır. Kadın katılımcıların tedavi ile sorunlarının çözüme kavuşma şansı ile ilgili görüşlerini eşleriyle iletişimde yaşadıkları korku

azaltmaktadır. Bu değişken kadınların tedavi ile sorunlarının çözüme kavuşup kavuşmayacağı yönündeki görüşlerindeki değişimin %20'sini açıklamaktadır.

Kadın ve erkeklerin evlilik tedavisi için gösterebilecekleri çabanın yordayıcıları Tablo 8'de verilmektedir. Erkeklerin tedavileri için gösterebilecekleri çabayı evlilik doymu algıları olumlu etkilemekte ve bu değişken tek başına, gösterilebilecek çaba

Tablo 6. Kadın ve erkek katılımcılar için evlilik doyumunun yordayıcıları

Yordayıcı değişkenler	β	R ²	t	p<
Erkekler				
1. Eşle iletişimde eşin olumsuz davranışları	-0.61	0.37	4.32	0.001
2. Şiddet toplam puanı	-0.34	0.12	2.62	0.001
3. Çocuk olup olmadığı	0.32	0.10	2.66	0.05
Kadınlar				
1. Şiddet puanı toplamı	-0.59	0.35	4.15	0.001
2. Evlenme yaşı	0.40	0.16	3.12	0.005
3. Eşle iletişimde korku	-0.31	0.07	2.29	0.05

Tablo 7. Kadın ve erkek katılımcılar için evlilik sorunlarının çözümü için evlilik tedavisinin başarılı olma şansının yordayıcıları

Yordayıcı değişkenler	β	R ²	t	p<
Erkekler				
1. Evlilik doyumu	0.56	0.31	3.79	0.005
2. Evlilik sorunlarının ortaya çıkışında eşin rolü	-0.35	0.10	2.24	0.05
Kadınlar				
1. Eşle iletişimde korku	-0.45	0.20	2.82	0.01

Tablo 8. Kadın ve erkek katılımcıların evlilik terapisinde gösterebilecekleri çabanın yordayıcıları

Yordayıcı değişken	β	R ²	t	p<
Erkekler				
1. Evlilik doyumu	0.48	0.23	3.11	0.005
Kadınlar				
1. Evlilik sorunlarının çözümünde terapinin şansı	0.49	0.24	3.21	0.005
2. Evlilik sorunlarının ortaya çıkışında eşin rolü	0.50	0.25	3.95	0.001
3. Evlilikte şiddet olup olmadığı	-0.34	0.09	2.60	0.005

miktarındaki değişimin %23'ünü açıklamaktadır. Çift tedavisinin algılanan başarı şansı ile evlilik sorunlarının ortaya çıkmasından eşlerini sorumlu tutmaları kadınların tedavide gösterebileceklerini düşündükleri çaba miktarını arttırırken evliliklerinde şiddet olması bu çaba miktarını azaltmaktadır. Üç değişkenin doğrusal bileşeni kadınların

tedavileri için gösterebileceği çaba miktarındaki değişimin %58'ini açıklamaktadır.

TARTIŞMA

İlişki sorunu nedeniyle yardım arayan 34 evli çift ile gerçekleştirilen bu çalışma evlilik doyumu ve evlilik

tedavisiyle ilgili katılımcıların görüş ve algılarını araştırmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular, katılımcıların çoğunun evliliklerinin anlaşarak oluştuğunu ve ilk evlilikleri olduğunu göstermiştir. Evliliklerinde ilişki problemi yaşayan çiftler ilk başta ayrılmakta, ayrı oturmakta ve ilişki sorunlarını aşmak için değişik uzmanlardan yardım arayışında bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında yardım aramadan önce katılımcıların yaklaşık %40'ının ayrılmış veya ayrı oturmuş oldukları ve evlilik sorunu nedeniyle bir psikolog veya psikiyatr-dan yardım aramış oldukları bulunmuştur. İlişki sorunları için bir uzmandan yardım arama fikrinin oluşması ve uygulanması çiftler arasında ortak karar almayı gerektirir. Çalışmaya katılan çiftlerin yaklaşık üçte birinin ortak kararlar hareket edebildikleri, yarısının bir diğerinin fikrine uyduğu ve kalanların da başkalarının tavsiyelerine uyarak yardım arayışında bulunduğu görülmektedir.

İlişki sorunu yaşayan çiftler arasında şiddet olaylarının yaygın olma olasılığı yüksektir. Şiddet, ilişki sorunlarının hem sonucu hem de nedeni olabilir. Toplumumuzda aile içi şiddetin yaygın olduğu bilinen bir gerçektir. Kısıtlı bir örnek büyüklüğüyle yapılmış olmasına rağmen bu çalışmanın verileri bunu doğrulamaktadır. Ülkemizdeki evli çiftlerle yapılan birçok bilimsel araştırmanın (Celbiş ve Gökdoğan 2005, Erbek ve ark. 2004, KSGM 2009 Özyurt ve Deveci 2011) bulgularıyla uyumlu olarak katılımcıların %75'i evliliklerinde şiddetin olduğunu bildirmiştir. Bildirilen en yaygın şiddet türleri hakaret, dikkate alınmama/tepkisizlik, fiziksel şiddet ve özgürlüğün kısıtlanmasıdır. Şiddetin uygulayıcısı çoğu zaman erkektir. Şiddet olup olmadığı bildiriminde kadın ve erkeklerin farklılık göstermemesi eşlerin bu konuda doğruyu söylüyor olabileceğini veya her iki tarafın da şiddet uyguladığını gösteriyor olabilir.

Psikoterapi uygulamalarında danışanın tedaviyle ilgili beklentileri önemlidir. Uygulanacak terapi yöntemine özgü olmayan etmenler olarak nitelendirilen danışan beklentileri, tedavinin başarılı algılanması ve insanların terapide gösterebileceklerini düşündükleri çaba olarak iki şekilde kavramsallaştırılmaktadır. Prochaska ve Norcross (2003) danışanın olumlu beklentiye sahip olmasının psikoterapide sağaltımın şansını arttırdığını belirtmektedir. Bu çalışmanın bulgularına göre evlilik

sorunu nedeniyle yardım arayan çiftlerin evlilik terapisiyle ilgili orta düzeyde (%66) bir başarı beklentisine sahip oldukları görülmektedir. Evlilik tedavisinin orta düzeyde başarılı olabileceğini düşünen katılımcılar, terapide gösterebilecekleri çabayı %81 gibi yüksek bir düzeyde bildirmişlerdir. Bunun nedeni büyük bir olasılıkla katılımcıların terapinin etkililiğiyle ilgili yeterli bilgi sahibi olmaları fakat gösterebilecekleri çaba konusunda istekli olarak durumu kestirebilme şanslarının olmaları olabilir.

İnsanların evliliklerinden aldıkları doyum birlikte olmaya devam etmelerinin en önemli nedenidir. Kişi evliliğinden doyum alamıyorsa evlilik dışı ilişkiler gibi başka arayışlar içerisine girebilir. Evlilik doyumunu bir anlamda evli çiftleri bir arada tutan yapı harcıdır. Erkeklerin evliliklerinden aldıkları doyumunu belirleyen etmenlere bakıldığında, iletişimde eşlerinin dikkate almama, dinlememe, duygu ve isteklerini anlamama, ciddiye almama ve benzeri olumsuz davranışları ile eşler arası şiddet olaylarındaki artış evlilik doyumlarını azaltırken çocuk sahibi olmaları söz konusu doyumunu arttırdığı dikkati çekmektedir. Kadınların evlilik doyumunu ise şiddet olaylarının sayısı ile eşlerine duygularını, sorunlarını açamama ve bir şey istemekten korkma azaltırken, geç evlenme arttırmaktadır. Eşler arası şiddet olayları ve iletişimde yaşanan sıkıntılar hem erkek hem de kadın için evlilik doyumunu azaltmaktadır. Erkekler iletişimde sayılma, dinlenme, ciddiye alınmaya, duygu ve isteklerinin bilinmesine önem verirken, kadınlar eşlerine duygularını, sorunlarını ve isteklerini korkmadan söyleyebilme gibi konulara önem vermektedirler. Söz konusu farklılıklar toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumlu sayılabilir. Çocuk sahibi erkeklerin evlilik doyumlarının fazla olması, onların ilişkide konumlarını güçlendiren bir durum olarak görülmesiyle ilişkili olabilir. Geç evlenen kadınların evlilik doyumlarının fazla olması, bu kişilerin daha fazla eğitim alarak kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler olmaları ile ilişkili olabilir. Nitekim çalışma verileri bu görüşü doğrular niteliktedir. Kadınların evlenme yaşı ile eğitimleri arasında istatistiki anlamlı doğrusal bir ilişki bulunurken ($r(34)=0.38, p<0.05$) erkekler için böyle bir ilişki anlamlı değildir ($r(34)=0.26, p>0.05$).

Danışanların terapiyle ilgili olumlu beklenti

içerisinde olmaları tedavinin başarı şansını olumlu yönde etkilemektedir. Tedaviden olumlu beklenti, danışanı sağaltımın gerekliliklerini yerine getirmede istekli hale getirebilir. Araştırmadan elde edilen veriler bu öngörüye doğrular niteliktedir. Katılımcıların evlilik terapisiyle sorunlarının çözülme şansına ilişkin görüşleri ile tedavide gösterebilecekleri çaba arasında istatistiki anlamlı bir ilişkinin ($r(68)=0.58$, $p<0.0001$) bulunduğu görülmektedir. Evlilik tedavisinin sonuçları hakkında olumlu beklenti içinde olan katılımcılar, terapi de daha fazla çaba gösterebileceklerini belirtmektedirler. Bununla bağlantılı olarak Sungur (1994), tedavi konusunda güdülenmiş danışanların terapi sırasında kendilerine verilen ev ödevlerini yerine getirme konusunda uyumlu davrandıklarını, bunun da iyileşmeyi kolaylaştırdığını belirtmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde katılımcıların tedaviyle ilgili olumlu beklentiye sahip olması onların terapi sürecine katılımları konusunda daha istekli olabileceklerine işaret ediyebilir.

Katılımcıların çift tedavisinin sorunların çözümündeki başarı şansını değerlendirmeleriyle hangi etmenlerin etkilediği incelendiğinde, kadın ve erkekler arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Evlilik doyumu yüksek olan erkekler, çift terapinin başarı şansını yüksek görürken, evlilik sorunlarının ortaya çıkışını eşlerine bağlayanlar tedavinin başarı şansını düşük değerlendirmektedirler. Evlilik doyumu yüksek olan erkeklerin tedavinin başarı şansı ile ilgili değerlendirmeleri, kendi isteklerini; ilişki sorunlarının ortaya çıkışını eşlerine atfetme ise, erkeklerin ilişkisel yetersizlik algılarını yansıtır olabilir. Kadınların eşleriyle iletişimde yaşadıkları korku, tedavinin başarı şansı ile ilgili değerlendirmeleri üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Kadınların eşlerine duygularını, sorunlarını ve isteklerini söylemekten korkmaları yaşadıkları ilişki sorunlarını evlilik terapinin de değiştiremeyeceğine inanmalarına yol açıyor olabilir.

Evlilik terapisinde katılımcıların gösterebileceğini düşündükleri çabanın düzeyini etkileyen faktörlerin neler olduğunun bilinmesi, bu hizmetten yararlanmak isteyen kimselerin sağaltımın gereklilikleri konusunda istekli hale gelmelerinin sağlanması yönünde önemli ipuçları verebilir. Erkeklerin

evliliklerinden aldıkları doyumun yüksek olması evlilik tedavisinde gösterebileceklerini düşündükleri çabanın düzeyini arttırmaktadır. Kadınlarda ise evlilik sorunlarının ortaya çıkışını eşlerine atfetme ve evlilik sorunlarının çözümünde çift terapinin başarılı olabileceğini düşünme tedavide gösterebileceklerini düşündükleri çabanın düzeyini artırırken, evliliklerinde şiddetin olması azaltmaktadır. Evliliklerinden mutluluk duyan erkekler, rasyonel bir biçimde sorunun düzeltilmesi için yapılacaklar konusunda çaba sarf edebileceğini belirtmektedirler. Evlilik sorunlarının ortaya çıkmasını eşlerine bağlayan kadınlar, eşlerini eğitip düzeltebilecekleri yönündeki inançları doğrultusunda çaba gösterebileceklerini düşünüyor olabilirler. Ancak kadın açısından evlilikte şiddetin olması bir sınır gibi gözükmektedir. Şiddet varsa kadın "çaba göstermem" demektedir.

Daha önce belirtildiği gibi ülkemizde evlilikle ilgili bilimsel çalışmaların neredeyse tamamı iyi eğitim görmüş büyük kentli örneklerle gerçekleştirilmiştir. Onun için eğitim seviyesi görece düşük ve kırsal kesimde evlilik sorunu yaşayan kimselerle yapılacak çalışmalara gereksinim vardır. Evliliklerinde sorun yaşayan 34 Aydın'lı çiftle gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçları, katılımcıların evlilik doyumu, çift terapinin etkililiğiyle ilgili görüşleri ve tedavide gösterebileceklerini düşündükleri çabanın düzeyiyle ilişkili olabilecek etmenler hakkında önemli ipuçları sağlamaktadır. Çift terapisi için başvuran kimselerin evlilik doyumu ve terapiyle ilgili görüşlerinin değerlendirmesinde, ilişkilerinde yaşadıkları şiddet olayları, iletişim sorunları, evlilik sorunlarının ortaya çıkışıyla ilgili atıfları ile çocuk sahibi olup olmama ve evlenme yaşı gibi demografik özelliklerinin göz önüne alınması faydalı olacaktır. Ancak birtakım yöntemsel nedenlerden ötürü çalışmadan elde edilen bulguların genellenebilirliği konusunda dikkatli olunmalıdır. İlk olarak araştırmanın gerçekleştirildiği örneklemin küçüklüğü bir kısıtlılık yaratabilir. İkinci olarak, evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle ilgili görüşlerle ilişkili etmenler arasındaki ilişkiler nedensellik içermez. Örneğin, çift terapinin faydalı görülmesiyle gösterebilecek çaba ilişkili olsa da, bu ilişkiden hareketle, çabanın terapiyi yararlı görmeyen sonucunun olduğu yargısına varılamaz. Üçüncü olarak, çalışmada kullanılan

ölçüm araçlarından bazılarının araştırma gereklilikleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup geçerliklerinin sınanmamış olması ciddi bir sınırlılık oluşturmaktadır. Bu haliyle araştırmanın sonuçları ön bulgu olarak kabul edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akdemir A, Karaoğlan A, Karakaş G (2006) Çift terapisi. Türkiye'de Psikiyatri, 8:122-128.
- Burleson BR, Denton WH (1997) The relationship between communication skill and marital satisfaction: Some moderating effects. J Marriage Fam, 59:884-902.
- Celbiş O, Gökdoğan MR (2005) Adli Tıp Kurumu'na 2000-2001 yıllarında akıl hastalığı açısından muayene edilmek üzere gönderilen ve aleyhlerinde akıl hastalığı varlığı iddiasıyla boşanma davası açılan olguların değerlendirilmesi. Türkiye Klinikleri Adli Tıp Dergisi, 2:5-8.
- Caughlin JP, Huston TL, Houts RM (2000) How does personality matter in marriage? An examination of trait anxiety, interpersonal negativity, and marital satisfaction. J Pers Soc Psychol, 78:326-336.
- Clavarino A, Hayatbakhsh MR, Williams GM ve ark. (2011) Depression following marital problems: different impacts on mother and their children? A 21-year prospective study. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol, 46:833-841.
- Cleek MG ve Pearson TA (1985) Perceived causes of divorce: An analysis of interrelationships. J Marriage Fam, 47:179-183.
- Dağ İ (1991) Belirti Tarama Listesi (Scl-90-R)'nin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. Türk Psikiyatri Dergisi, 2:5-12.
- Derogatis LR (1977) SCL-90-R: Administration, Scoring, and Procedures Manual for the Revised version. Baltimore, MD: Johns Hopkins University, School of Medicine, Clinical Psychometrics Unit.
- Dunn RL, Schwebel AL (1995) Meta-analytic review of marital therapy outcome research. J Fam Psychol, 9:58-68.
- Erbek E, Eradamlar N, Beştepe E ve ark. (2004) Kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddet: Üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. Düşünen Adam, 17:196-204.
- Gottman JM, Krokoff LJ (1989) Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. J Consult Clin Psychol, 57:47-52.
- Gurman AS, Fraenkel P (2002) The history of couple therapy: A millennial review. Fam Process, 41:199-260.
- Güney S (2011) A review on the marriage and relationship research in Turkey. Psychology, 2:497-501.
- Halat MI, Hovardaoğlu S (2010) The relations between the attachment styles, causality and responsibility attributions and loneliness of the married couples in the context of the investment model. Procedia Soc Behav Sci, 5:2332-2337.
- Kronmüller KT, Backenstrass M, Victor D ve ark. (2011) Quality of marital relationship and depression: Results of a 10-year prospective follow-up study. J Affect Disord, 128:64-71.
- Leff J, Vearnals S, Brewin CR ve ark. (2000) London depression intervention trial: Randomized controlled trial of antidepressants v. couple therapy in the treatment and maintenance of people with depression living with a partner, clinical outcome and costs. Br J Psychiatry, 177:95-100.
- Litzinger S, Gordon KC (2005) Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. J Sex Marital Ther, 31:409-424.
- Miller RB, Yorgason JB, Sandberg JG ve ark. (2003) Problems that couples bring to therapy: A view across the family life cycle. Am J Fam Ther, 31:395-407.
- Oral EA, Binici SA, Büyükçelik D ve ark. (1997) Kriz olgularında aile içinde yaşanan şiddet. Kriz Dergisi, 5:115-121.
- Özyurt BC, Devci A (2011) Manisa'da kırsal bir bölgedeki 15-49 yaş evli kadınlarda depresif belirti yaygınlığı ve aile içi şiddetle ilişkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 22:10-16.
- Prochaska JO, Norcross JC (2003) Systems of psychotherapy: A transtheoretical analysis, 5. baskı, Pacific Grove: Thomson/Brooks/Cole.
- Renshaw KD, Blais RK, Smith TW (2010) Components of negative affectivity and marital satisfaction: The importance of actor and partner anger. J Res Pers, 44:328-334.
- Schumacher JA, Leonard KE (2005) Husbands' and wives' marital adjustment, verbal aggression, and physical aggression as longitudinal predictors of physical aggression in early marriage. J Consult Clin Psychol, 73:28-37.
- Sungur M (1994) Evaluation of couples referred to a sexual dysfunction unit and prognostic factors in sexual and marital therapy. Sex Mar Ther, 9:251-265.
- Stith SM, Rosen KH, McCollum EE (2003) Effectiveness of couples treatment for spouse abuse. J Mar Fam Ther, 29:407-426.
- KSGM (Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü) (2009) Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet. Ankara, Elmadağ Basımevi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2011) İstatistiklerle Türkiye. Ankara, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Uçan Ö (2007) Boşanma sürecinde kriz merkezine başvuran kadınların retrospektif olarak değerlendirilmesi. Klinik Psikiyatri, 10:38-45.